

адначасова атрымліваць навыкі, так бы мовіць, мірнага суіснавання, урокі таго, як жыць у згодзе і паразуменьні адно з адным.

Што датычыць *пляцоўкі будаўнічай*, то незалежна ад яе памераў і тапаграфіі, тут усё вырашае адзін чыннік — хто будоўлю заказвае, хто праектуе, ну, і, вядома ж, хто прараб — вольны будаўнік ці раб. У першым выпадку будзе ўзведзены трывалы ды дыхтоўны дом. У другім — пабудаваная з горам напалам якая-небудзь хаціна-камуналка, якая пры першым жа землятрусе дасьць трэшчыны або разваліцца зусім.

Пляцоўка стартавая і ўзьлётная, пляцоўка пасадачная. Яны часта не супадаюць, не атаясамліваюцца, што і меў на ўвазе народ, калі казаў: высока падляцеў, ды нізка сеў; прыехаў тузам, а паехаў з канфузам; няпраўдай можна далёка пайсьці і ўвесь сьвет абысьці, а назад, дадому зь ёй ня вернешся.

Постаць

Леанід Галубовіч

Яшчэ зь вясковага дзяцінства помню — зіма, шарая гадзіна, а ты адзін у хаце, замкнуты знадворку, бездапаможны, галодны, сплаканы. Усё ўзіраешся ў сутоннае акно, і, вой, як ёкае тваё дзіцячае сэрца, калі раптам за шыбаю прамільгне знаёмая *постаць* маці або бацькі. Гэта і ёсьць твае найпершыя *постаці*...

Па часе давядуць яны табе, што ўсякае жыцьцё даецца з боскай ласкі. І ўжо Бог стане той тваёй патаемнай *постацьцю*, якая жыцьме ў табе толькі за кошт веры. І будзе велічнай нагэтулькі, наколькі моцнай будзе гэтая вера.

За згаданымі трыма зьявяцца *постаці* тваіх школьных настаўнікаў, якія ў сваю чаргу адкрыюць табе *постаці* славутых людзей навукі, культуры й гісторыі. Сярод іх будзе шмат чужых і часовых імёнаў. Такіх, як Іван Жалівы, Суворав, Маркс і Энгельс, Ленін і Сталін, Дзяржынскі...

І ўсё ж паступова, як з туману, пачнуць выяўляцца й свае, пасоўваючы чужых наўзбоч памяці. Так увойдуць у тваё жыцьцё Францішак Скарына, Мікола Гусоўскі, Кастусь Каліноўскі, Францішак Багушэвіч, Максім Багдановіч, Ларыса Геніюш, Уладзімер Караткевіч.

Больш за 40 гадоў мінула з той шарай зімовай гадзіны... І цяжка павярць, што пішу я гэтыя словы ў Менску, у сваёй кватэры на вуліцы Кастуса Каліноўскага, што ў мяне ёсьць дачка-пяціклясьніца, зь якой можна своеасабліва пакалямбурыць наконт яе ўзаемаадносінаў з падлеткамі:

— Каго любіш? — пытаюся.

— Люблю Беларусь! — не міргнуўшы вокам, какетліва вольнічае яна.

— Тады ўзаемна, — кажу я не без іроніі, але з падтэкстам.

Так, спакваля, у чалавечым жыцьці паўстае і самая важная *постаць* — Айчыны.

Прамень

Сяржук Сокалаў-Воюш

Слова *прамень* Вацлаў Ластоўскі памылкова выводзіць ад слова *прамы* і падае цэлы шэраг вытворных — *праменны, прамянее, прамяністы, прамяністасьць, праменьчык*...

„Прамень“ і „Новы Прамень“ — часопісы для моладзі, друкаваныя органы Беларускага студэнцкага зямляцтва ў Чэхаславацчыне ў 1926 годзе. Сярод аўтараў выдання — Леапольд Родзевіч і Ўладзімер Жылка.

Прамень. *Прамень* сонца, думкі, сьвятла, цеплыні. *Промні* ад арэолу над галавой сьвятых. *Промні* славы. *Промні* вачэй каханай... Так было спрадвек, і нават паэты ня надта адважваліся ўжываць гэтае слова ў адмоўным значэнні. Але гэта зусім не азначае, што *промяў* цемры, зла й нядолі не існавала.

Масьціў шляхі вялікі Ленін,
Шляхі шчаслівіцы мудры Сталін,
Каб з пакаленьня ў пакаленьне
Людзкое з путаў вызваленне
У *прамяністыя* йшло далі.

Так у 30-я гады пісаў Янка Купала. Гэтыя *прамяністыя* далі сталіся для нашага народу ня толькі *промямі* крамлёўскіх зорак ці *промямі* сонца на БССРаўскім гербе, яны сталіся *промямі* чарнобыльскай радыяцыі.

Прапіска

Алена Ціхановіч

Прапіска — знак і штамп савецкага прыгоннага права, калі толькі дзяржава вырашае, дзе чалавек мае права жыць.

Дзяржаве было выгадна, каб сяляне працавалі ў калгасах за „палачкі“ — і сяляне ня мелі пашпартаў, а значыць, не маглі разьлічваць на *гарадзкую прапіску*. Маглі разьлічваць толькі тыя, хто прыяжджаў у горад па дзяржаўнай патрэбе — зноў жа, на цяжкую ці спэцыфічную працу. Напрыклад, у міліцыю ці ахову турмы вяскоўцаў бралі і бяруць.

Патрэбная *прапіска* надавала чалавеку, лічы, шляхецкую годнасьць — з-за *прапіскі* жаніліся і выходзілі замуж, што надзвычай пашырыла практыку шлюбаў з інтарэсам. Такія шлюбы, праўда, часта канчаліся разводам і перадзелам мэтраў. „Прайдзісьвет!“ ці „Афэрыстка!“ — неслася ўсьлед тым, хто пакідаў няшчасныя гарадзкія сем’і ля разьбітага карыта.

Зрэшты, *прапіска*, як і ўсё ў дзяржаве, прадавалася і куплялася. Аднаслоўныя аб’явы гучалі так: *прапішу*.

Нідзе не *прапісаны* чалавек стаў ізгоям грамадства. Для такіх вынайшлі спэцыяльную мянушку — бомж. У бамжы была простая дарога тым, хто меў хоць пару гадоў *прапіскі* „на нарах“.

Як бамжы, так і *прапіска* перайшлі сёньняшняй Беларусі ў спадчыну: пазбыцца і таго, і другога нялёгка. Толькі моцная эканоміка і цывілізаванае заканадаўства даюць чалавеку магчымасьць выбіраць, якое месца лічыць сваім домам.

Праўда

Сяргей Шупа

Праўда адносная, *праўда* ў кожнага свая, і ў тым, што гэтыя *праўды* могуць адмаўляць адна адну — няма нічога дзіўнага. Абсалютнаю лічыцца ісьціна.